

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	2
İÇİNDEKİLER.....	5

BİRİNCİ BÖLÜM

GENEL KONULAR

I. İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİNİN MAHİYETİ.....	19
A. İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİNİN TANIMI.....	19
B. İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİNİN AMAÇLARI	19
1. Meslek Hastalıklarını Önlemek	20
2. İş Kazalarını Önlemek	20
3. İşyeri Güvenliğini Sağlamak.....	20
4. Üretim Güvenliğini Sağlamak	20
C. İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİNİN İLKELERİ.....	20
1. Kamu Yararına Hizmet İlkesi	21
2. Çalışanın Korunması İlkesi.....	21
3. İşin Sürdürülmesi İlkesi	21
4. İşçi Yararına Yorum İlkesi.....	22
D. İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİNİN ÖNEMİ	22
II. İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİNİN TARİHİ GELİŞİMİ...24	24
A. ESKİ ÇAĞLARDA GELİŞİMİ.....	24
B. SANAYİ DEVRİMİ SONRASI BATIDAKİ GELİŞİMİ	25
C. ARAP-İSLAM-OSMANLI UYGARLIĞINDA GELİŞİMİ.....	26
D. TÜRKİYE CUMHURİYETİNDE GELİŞİMİ	28
III. İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİNİN KAPSAMI	29

A. KİŞİLER BAKIMINDAN KAPSAMI	29
1. İşveren	30
2. İşveren Vekili.....	31
a. İşveren Adına Hareket Etmesi.....	32
b. İş, İşyeri veya İşletme Yönetiminde Görev Alması.....	32
c. Cezaen Sorumlu Olması.....	32
d. Aynı Zamanda Çalışan Olması	33
3. Alt İşveren (Taşeron).....	33
a. Tanımı	33
b. Koşulları.....	34
c. Sınırlamalar ve Muvazaa.....	35
d. Yükümlülükler	36
e. Sorumluluklar.....	38
4. Çalışanlar	38
a. İş Sözleşmesi ile İşgörenler.....	39
aa. İş Kanuna Tabi İşçiler.....	39
ab. Basın İş Kanununa Tabi Basın Emekçileri.....	39
ac. Deniz İş Kanununa Tabi Gemi Adamları	39
ad. Türk Borçlar Kanuna Tabi Olanlar.....	39
b. Kamu Görevlileri	40
ba. 657 sayılı Kanunda Sayılanlar.....	40
bb. Diğer Kamu Görevlileri.....	40
5. Ödünç İşçiler.....	41
a. Ödünç İş İlişkileri.....	41
aa. Aynı Holding veya Şirketler Topluluğunda.....	42
ab. Özel İstihdam Bürolarında.....	42

b. Ödünç İş İlişkinde Yükümlülükler	42
ba. Tarafsızlık	42
bb. Bilgilendirme	43
bc. Eğitim.....	43
bd. Sağlık Gözetimi	43
6. Çıraklar ve Stajyerler	44
a. Çıraklar	44
b. Stajyerler	45
B. İŞ TÜRÜ BAKIMINDAN KAPSAMI	45
C. SEKTÖREL BAKIMINDAN KAPSAMI	47
D. İŞYERİNİN NİTELİĞİ BAKIMINDAN KAPSAMI	47
1. İşyeri Kavramı ve Unsurları.....	47
a. Asıl İşyerleri	48
b. Bağlı Yerler	48
c. Eklentiler	49
d. Araçlar	49
2. Tehlike Sınıfı	50
E. ZAMAN BAKIMINDAN KAPSAMI	51

İKİNCİ BÖLÜM

DEVLETİN YÜKÜMLÜLÜKLERİ

GENEL OLARAK	53
I. MEVZUAT HAZIRLAMA YÜKÜMLÜLÜĞÜ	53
A. ULUSAL KAYNAKLAR	53
1. Anayasa.....	53
2. Kanunlar.....	54

a. İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu	54
b. İş Kanunu	55
c. Türk Borçlar Kanunu	55
d. Umumi Hıfzıssıhha Kanunu	55
e. Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu	56
3. Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri.....	56
4. Yönetmelikler	57
5. Tebliğler.....	58
6. Yargı Kararları.....	59
a. Herkesi Bağlayan Kararlar	60
b. Tarafları Bağlayan Kararlar	60
7. Diğer Kaynaklar	60
a. Örf ve Adet.....	61
b. Doktrin (Öğreti)	61
c. Özel Kaynaklar.....	61
B. ULUSLARARASI KAYNAKLAR.....	61
1. Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) Sözleşmeleri.....	61
2. BM İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi	62
3. BM, Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi.....	63
4. Avrupa Birliği (AB) Düzenlemeleri	63
a. AB Konseyi Yönergesi.....	63
b. Avrupa Sosyal Şartı (Yükümlülüğü).....	63
c. AB Temel Haklar Bildirgesi	64
II. TEŞKİLAT OLUŞTURMA YÜKÜMLÜLÜĞÜ	64
A. İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ İCRA ORGANLARI	64
1. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	64

2. İş Sağlığı ve Güvenlik Genel Müdürlüğü	65
3. Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı.....	65
4. Diğer İcra Organları.....	66
a. Sağlık Bakanlığı	66
b. Milli Savunma Bakanlığı	66
c. Belediyeler.....	67
B. İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİNİN DENETİM	
ORGANLARI.....	67
1. Cumhurbaşkanlığı Devlet Denetleme Kurulu.....	67
2. ÇSGB Rehberlik ve Teftiş Bakanlığı.....	68
3. SGK Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı.....	69
C. İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ DANIŞMA	
ORGANLARI.....	69
1. Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Konseyi	69
2. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Eğitim ve Araştırma Merkezi (ÇASGEM)	71
3. İş Sağlığı ve Güvenliği Araştırma ve Geliştirme Enstitüsü (İSGÜM).....	72
III. DENETİM YÜKÜMLÜLÜĞÜ	72
A. DENETİM KAVRAMI VE FONKSİYONLARI	72
1. Denetim Kavramı.....	72
2. Fonksiyonları	72
a. Caydırıcı Fonksiyonu	73
b. Düzeltici Fonksiyonu	73
c. Cezalandırıcı Fonksiyonu.....	73
d. Rehberlik Fonksiyonu	73
B. İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ DENETİMİ	73

1. Denetimin Hukuki Dayanakları.....	73
2. İş Kanunu Kapsamındaki Yerlerin Denetimi	74
a. Programlı Denetim (Teftiş).....	75
aa. Programlı İşyeri (Özel) Denetimi	75
ab. Programlı İdari (Resmi) Denetim.....	75
b. Program Dışı (İdari İnceleme) Denetim.....	76
ba. Ön İnceleme.....	76
bb. Soruşturma.....	76
c. İdari Tedbirler	76
3. İş Kanunu Kapsamında Olmayan Yerlerin Denetimi.....	77
a. Askeri İşyerlerinin Denetimi.....	77
b. Küçük İşyerlerinin Denetimi.....	77
IV. YARGILAMA YAPMA YÜKÜMLÜLÜĞÜ	78
V. YAPTIRIMLARI UYGULAMA YÜKÜMLÜLÜĞÜ	79
VI. YAYIN YAPMA VE DOKÜMANTASYON	
 YÜKÜMLÜLÜĞÜ	79
VII.MALİ DESTEK SAĞLAMA YÜKÜMLÜLÜĞÜ	80
A. İŞVERENLERE YÖNELİK PARASAL DESTEK.....	80
B. İŞVERENLERE YÖNELİK DÜŞÜK PRİM TEŞVİKİ.....	81

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İŞVERENLERİN YÜKÜMLÜLÜKLERİ

GENEL OLARAK.....	83
I. İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİNİ SAĞLAMA VE	
 SUNMA YÜKÜMLÜLÜĞÜ	83
A. İŞYERİ VE SAĞLIK GÜVENLİK BİRİMİ	
KURULMASI	84

B. HİZMETLERİN SUNULMASI	85
1. Hizmet Sunum İlkeleri.....	85
2. Hizmet Sunum Yöntemleri	86
a. İş Sağlığı ve Güvenliği Profesyonellerince Hizmet Sunumu	87
aa. İş Güvenliği Uzmanı	87
aaa. Görevlendirilmesi ve Çalışma Süresi	88
aab. Görev, Yetki ve Yükümlülükler	89
ab. İşyeri Hekimi	90
aba. Görevlendirilmesi ve Çalışma Süresi	90
abb. Görev, Yetki ve Yükümlülükleri.....	91
ac. Diğer Sağlık Personeli	93
aca. Görevlendirilmesi ve Çalışma Süresi	94
acb. Görev, Yetki ve Yükümlülükleri.....	94
ad. İş Sağlığı ve Güvenliği Profesyonellerinin Hukuki Statüleri ve Sorumlulukları	96
b. Ortak Sağlık ve Güvenlik Birimince Sunumu.....	97
ba. OSGB'nin Kuruluşu	98
bb. OSGB'nin Görev, Yetki ve Sorumlulukları	98
c. Bizzat İşveren veya İşveren Vekilince Sunumu.....	100
ca. Gerekli Belgeye Sahip Olması Halinde	100
cb. Gerekli Belgeye Sahip Olmaması Halinde	100
II. İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ KURULU (İSGK) OLUŞTURMA YÜKÜMLÜLÜĞÜ	101
A. KURULUN OLUŞUMU VE EĞİTİM.....	102
B. KURULUN GÖREV, YETKİ VE YÜKÜMLÜLÜKLERİ.....	103

1. Kurulun Görev ve Yetkileri.....	103
2. Kurulun Yükümlülükleri	103
C. KURULUN ÇALIŞMA DÜZENİ.....	104
D. ALT İŞVERENİN BULUNDUĞU YERDE İSGK	104
III. İZLEME VE GÖZLEME YÜKÜMLÜLÜĞÜ	105
IV. EĞİTİM VERME YÜKÜMLÜLÜĞÜ	105
A. EĞİTİMİN MAHİYETİ.....	106
B. EĞİTİMİN ESASLARI.....	106
C. EĞİTİMİN ZAMANI VE SÜRELERİ.....	107
D. EĞİTİME YETKİLİ OLANLAR.....	108
E. EĞİTİM KONULARI.....	108
V. BİLGİLENDİRME YÜKÜMLÜLÜĞÜ	109
A. BİLGİLENDİRMENİN EĞİTİMDEN FARKI	109
B. BİLGİLENDİRME SÜREÇLERİ	110
1. Çalışanlara Yönelik Bilgilendirme	110
2. OSGB'ye Yönelik Bilgilendirme	111
VI. RİSK DEĞERLENDİRMESİ YAPMA YÜKÜMLÜLÜĞÜ.....	111
A. TANIMI VE ESASLARI	111
B. RİSK DEĞERLENDİRMESİ EKİBİ.....	112
C. RİSK DEĞERLENDİRMESİNİN AŞAMALARI VE SÜRESİ	113
D. İŞVERENİN VE İŞYERİNİN BİRDEN FAZLA OLMASI DURUMU	114
VII. SAĞLIK GÖZETİMİ YAPMA YÜKÜMLÜLÜĞÜ	114
A. TANIMI VE AMACI.....	114
B. ZAMANI VE SÜRESİ	115

VIII. ACİL DURUMLARA İLİŞKİN YÜKÜMLÜLÜKLERİ.....	116
A. ACİL DURUM KAVRAMI VE ÖNLEMLERİ.....	117
B. İŞVERENLERİN YÜKÜMLÜLÜKLERİ	117
C. ACİL DURUM ESASLARI, PLANLARI VE TAHLİYE..	118
IX. İŞ KAZASI VE MESLEK HASTALIĞINI BİLDİRME YÜKÜMLÜLÜĞÜ	119
A. İŞ KAZASI VE BİLDİRİMİ	119
1. İş Kazasının Tanımı ve Koşulları	119
a. Tanımı.....	119
b. Koşulları	120
ba. Sigortalı Olmak.....	120
bb. Kazaya Uğramak	120
bc. Bedensel veya Ruhsal Zarara Uğramak.....	121
bd. Kaza ile Zarar Arasında İlliyet Bağı Bulunmak	122
2. İş Kazası Bildirimi	122
a. 6331 sayılı Kanuna Göre Bildirimi	122
b. 5510 sayılı Kanuna Göre Bildirimi	122
B. MESLEK HASTALIĞI VE BİLDİRİMİ	122
1. Meslek Hastalığının Tanımı ve Koşulları	122
a. Tanımı.....	122
b. Koşulları	123
ba. Sigortalı Olmak.....	123
bb. Bir Hastalığa Yakalanmak.....	123
bc. Bedensel veya Ruhsal Zarara Uğramak.....	124
bd. Meslek Hastalığı ile Zarar Arasında İlliyet Bağı Bulunmak	124

2. Meslek Hastalığının Bildirimi	124
a. 6331 sayılı Kanuna Göre Bildirimi	124
b. 5510 sayılı Kanuna Göre Bildirimi.....	125
X. ÇALIŞANLARIN GÖRÜŞLERİNİN ALINMASI VE KATILIMLARININ SAĞLANMASI YÜKÜMLÜLÜĞÜ.....	125
A. GÖRÜŞ ALMA VE YÖNETİME KATILMA ELEMANLARI	125
1. İşyeri Sendika Temsilcisi.....	125
2. Çalışan Temsilcisi.....	126
3. Destek Elemanı.....	127
B. GÖRÜŞ ALMA VE KATILIM SÜREÇLERİ.....	128
XI. GÜVENLİK RAPORU HAZIRLAMA YÜKÜMLÜLÜĞÜ.....	129

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

YÜKÜMLÜLÜKLERE AYKIRILIĞIN İŞVERENE YÖNELİK YAPTIRIMLARI

GENEL OLARAK.....	131
I. KAMU HUKUKU YAPTIRIMLARI.....	131
A. İDARİ YAPTIRIMLAR.....	131
1. İşin Durdurulması	131
a. İşin Durdurulmasını Gerektiren Haller.....	132
b. İşin Durdurulması Kararı Alınması ve Uygulanması..	133
c. Acil Hallerde İşin Durdurulması Kararı Alınması ve Uygulanması.....	133
d. İşin Durdurulması Kararına İtiraz	134
e. Mühürlerin Geçici Olarak Sökülmesi.....	134

f. İşin Durdurulması Kararının Kaldırılması.....	134
g. İşin Durdurulmasının Neticeleri	135
2. Kamu İhalelerinden Yasaklama.....	135
3. Çalışanların İşten Alıkonulması.....	136
4. İdari Para Cezaları.....	136
B. CEZAI YAPTIRIMLAR	138
1. Türk Ceza Kanunundaki Yaptırımlar.....	138
a. Taksirle Yaralama Suçu ve Cezası	139
b. Taksirle Öldürme Suçu ve Cezası	139
c. Ceza Sorumluluğu ve Diğer Hususlar	140
2. İş Sağlığı ve Güvenliği Kanundaki Yaptırım.....	141
II. ÖZEL HUKUK YAPTIRIMLARI.....	141
A. ÇALIŞMAKTAN KAÇINMA HAKKI	141
1. Kurula/ İşverene Başvurarak İşten Kaçınma	141
2. Kurula/İşverene Başvurmadan İşten Kaçınma.....	142
3. Çalışmaktan Kaçınma Hakkının Sonuçları.....	142
B. İŞ SÖZLEŞMESİNİ FESHETME HAKKI	143
C. ÇALIŞANIN/YAKININ TAZMİNAT İSTEME HAKKI..	143
1. İşverenin Hukuki Sorumluluğunun Koşulları	144
a. İş Kazası veya Meslek Hastalığının Varlığı	144
b. İş Kazası veya Meslek Hastalığının Bir Zarar Oluşturması.....	144
c. Kaza/ Hastalık ile Zarar Arasında Nedensellik Bağı Bulunması	145
d. İşverenin Kusurlu Bulunması	146
e. İşverenin Kusursuz Sorumluluğu Hallerinin Mevcut Olması.....	146

ea. Adam Çalıştırmanın Sorumluluğu	146
eb. Yardımcıların Sorumluluğu	146
ec. Tehlike Sorumluluğu	146
ed. Kaçınılmazlık Hali	147
2. Hukuki Sorumluluğun Yaptırımı: Tazminatlar	147
a. Maddi Tazminat	148
aa. Tanımı	148
ab. Unsurları	148
aba. Tedavi Giderleri	148
abb. Kazanç Kaybı	149
abc. Çalışma Gücünün Kaybı	149
abd. Ekonomik Geleceğin Kaybı	149
ac. Maddi Tazminatın Hesabı	149
aca. Çalışma Gücü Kaybı Oranı	149
acb. İş Görebilme Çağı ve Yaşam Süresi	150
acc. Ücret	150
acd. Kusur Oranı	151
b. Destekten Yoksun Kalma Tazminatı	152
ba. Destekten Yoksun Kalma Tazminatının Koşulları ..	152
baa. Desteğin Bakım Gücünün Olması	152
bab. Yakınlarının Bakıma Muhtaç Olması	152
bb. Destekten Yoksun Kalma Tazminatından Yararlanabilecekler	153
bba. Destekten Yoksun Kalan Eş	153
bbb. Destekten Yoksun Kalan Nikahsız Eş	153
bbc. Destekten Yoksun Kalan Çocuklar	153

bbd. Destekten Yoksun Kalan Ana, Baba ve Kardeşler	154
c. Manevi Tazminat.....	154
ca. Tanımı ve Unsurları	154
cb. Manevi Tazminattan Yararlanabilecekler.....	154
d. SGK'nın Rücu Hakkı	155
da. İşverene Rücu ve Şartları.....	155
daa. İşverenin Kastı veya Kusurunun Olması.....	156
dab. Bildirgelerin Süresinde Verilmemesi.....	156
dac. Elverişsiz Kişilerin Çalıştırılması.....	156
db. Üçüncü Kişilere Rücu.....	156

BEŞİNCİ BÖLÜM

ÇALIŞANLARIN YÜKÜMLÜLÜĞÜ

GENEL OLARAK	158
I. İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ ÖNEMLERİNE UYMA YÜKÜMLÜLÜĞÜ.....	158
II. İŞVERENE TEHLİKEYİ BİLDİRME YÜKÜMLÜLÜĞÜ	159
III. İŞBİRLİĞİ YAPMA YÜKÜMLÜLÜĞÜ	159
IV. BAĞIMLILIK YAPAN MADDE KULLANMAMA YÜKÜMLÜLÜĞÜ	160
V. ACİL DURUMLARA İLİŞKİN YÜKÜMLÜLÜKLERİ	160

ALTINCI BÖLÜM
YÜKÜMLÜLÜKLERE AYKIRILIĞIN ÇALIŞANA
YÖNELİK YAPTIRIMLARI

GENEL OLARAK.....	162
I. TAZMİNAT ÖDEMESİ	162
II. DİSİPLİN CEZASI VERİLMESİ.....	163
A. İŞÇİLERE YÖNELİK DİSİPLİN CEZALARI	163
B. MEMURLARA YÖNELİK DİSİPLİN CEZALARI	164
III. İŞ SÖZLEŞMESİNİN FESHEDİLMESİ.....	165

EKLER

EK-1- İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ KANUNU	170
EK-2- İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ HİZMETLERİ YÖNETMELİĞİ	206
EK-3- İŞ GÜVENLİĞİ UZMANLARININ GÖREV, YETKİ, SORUMLULUK VE EĞİTİMLERİ HAKKINDA YÖNETMELİK	230
EK-4- İŞYERİ HEKİMİ VE DİĞER SAĞLIK PERSONELİNİN GÖREV, YETKİ, SORUMLULUK VE EĞİTİMLERİ HAKKINDA YÖNETMELİK.....	262
KAYNAKÇA	298